

REFRESH

Adaptive strategies to Mitigate the Impacts of Climate Change on European Freshwater Ecosystems

Beheer van zoete wateren in een veranderende wereld

Piet Verdonschot & Merel Soons

piet.verdonschot@wur.nl

Met dank aan:

Een veranderende wereld

25 partners

- University College London
- Aarhus Universitet- National Environmental Research Institute
- The University of Reading
- Finnish Environment Institute
- Universitaet Duisburg-Essen
- Alterra B.V.
- Natural Environment Research Council
- Swedish University of Agricultural Sciences
- Macaulay Land Use Research Institute
- Utrecht University
- Consejo Superior de Investigaciones Cientificas
- Middle East Technical University
- Forschungsverbund Berlin e. V
- Commission of the European Communities - Directorate General Joint Research Centre
- Stichting Deltares
- Universitaet fuer Bodenkultur Wien
- Biology Centre AS CR, v.v.i., Institute of Hydrobiology
- Eesti Maaülikool (Estonian University of Life Sciences)
- Universitat de Barcelona
- University of Patras
- Centre National de la Recherche Scientifique - UNIVERSITE PAUL SABATIER
- Norwegian Institute for Agricultural and Environmental Research
- Norwegian Institute for Water Research
- Trent University
- Australian Rivers Institute (ARI), Griffith University (Griffith), AU

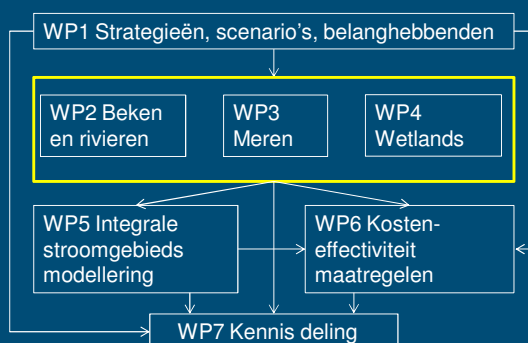

Doelen REFRESH

Vergroten kennis van de effecten van 'global change' (klimaat, Vertalen van deze kennis naar toepassing door het waterbeheer (kosten-effectief herstel en beheer voor de toekomst).

Vertalen van deze kennis naar toepassing door het waterbeheer (kosten-effectief herstel en beheer voor de toekomst).

Projectstructuur

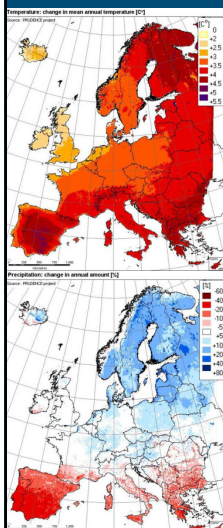
Producten REFRESH

Output

1. Rapporten => 150
2. Wetenschappelijke publicaties => 136
3. Beheeradviezen: => Meren, Rivieren, Wetlands, Modellen, Socio-economische aspecten
4. Beleidsadviezen => BQE zooplankton, beschaduwning, lagere nutriënten normen, stabielere afvoeren, dal- en oeverzone breed herstel

Een veranderend klimaat

Toekomstig Europees klimaat

Temperatuur

Gem. temperatuurstijging over 2071-2100
3-6°C

- Overall warmer
- > In uitersten: West-oost en Noord-zuid gradiënten

Neerslag

Gem. neerslagverandering 2071 – 2100
+0-5%

- Weinig verandering gem. breedtegraden
- Natter in het noorden
- Droger rond Middellandse Zee
- Meer extremen hevige zomer buien, droogtes

Data from EC-funded project Prudence (HadCM3 global circulation model, and HIRHAM regional climate model in 12km resolution), map elaboration by EC JRC/IES

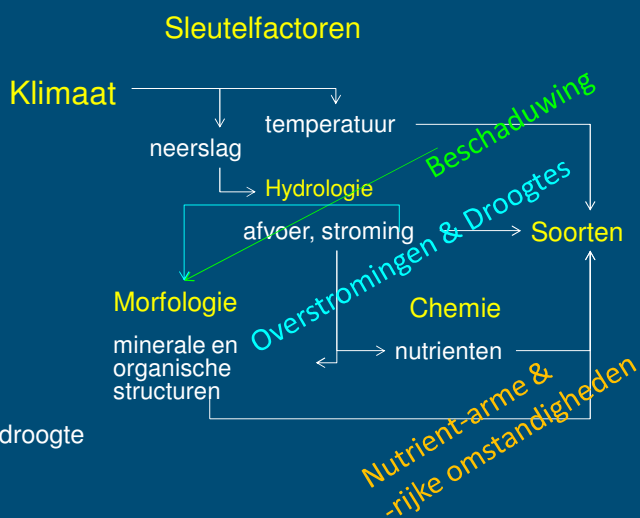
Kennisbronnen

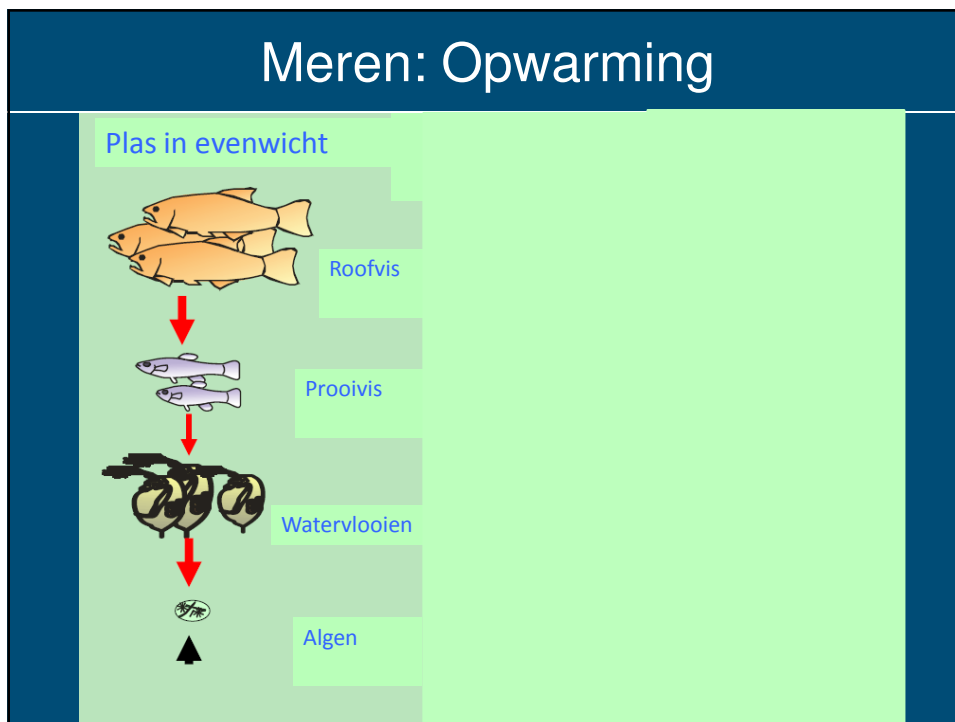
- EUROLIMPACS**
- Temperatuur
  - Piekafvoeren

- REFRESH**
- Beschaduwing
  - Lage afvoeren en droogte

Meren: Opwarming

Beken: Temperatuur en schaduw

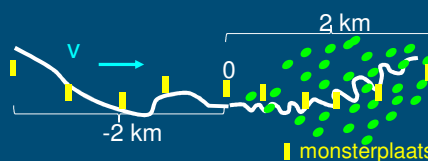

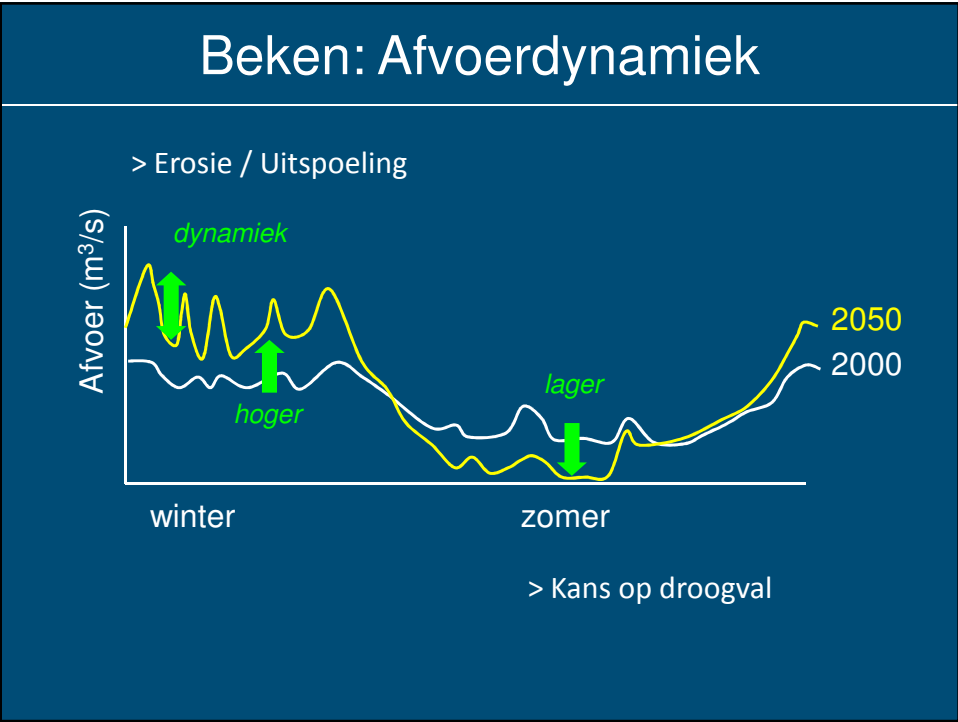
Temperatuurexperimenten

- Grenswaarden bij 12°C (koudwatersoorten [6%]), 16°C (veranderingen voedselweb) en 28°C (allen)

Beschaduwingsexperimenten

- Houtwal 2.5 tot 12.5°C afkoeling per 500 m (zuid-zijde)
- 1 km verbetert KRW score

Piekafvoer experimenten

Referentie

heterogeen substraat

Verstoorde beek

homogeen substraat

Verlies habitat heterogeniteit en variatie

- Beekdieren zijn kwetsbaar voor pieken (>7x basisafvoer)
- Natuurlijke hydromorfologie biedt weerstand en veerkracht

Stagnatie en droogval experimenten

Lage afvoer/ droogte simulatie: nutriënten rijk vs. arm

- Stromingsminnende soorten verdwijnen bij stagnatie na 1 maand, bij droogval na 1 week en bij O₂< 6mg/l verdwijnen ook O₂-minnende soorten
- Restpoelen bieden geen schuilplaatsen

Kenmerken taxa (indicatoren)

Taxa: Trichoptera, Country: Europe

ecoregional distribution (sensu Iliis) display

endemism display

invasive/alien species display

rare species display

sensitive species display

red list species

stream zonation preference

altitude preference (WFD)

altitude preference

microhabitat/substrate preference

habitat specialist

hydrologic preference

eupotamon (exp)
  parapotamon (larp)
  pleisopotamon (incl. lakes) (slsp)
  palaeopotamon (incl. pools, ponds) (psp)
  temporary water bodies (tmp)

classified taxa only

Content www.freshwaterecology.info

The Taxa and Autecology Database for Freshwater Organisms

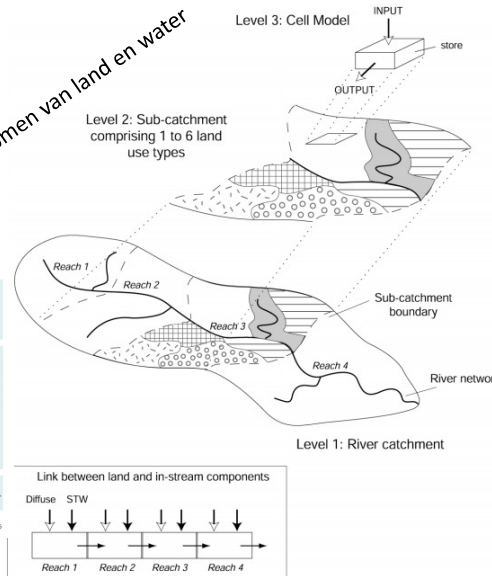
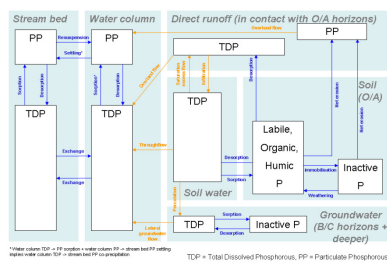
	number of taxa	number of parameters	percentage classified taxa	
Vissen	654	21	min 5.2 max 25.1	
Macrofauna	8,586	40	min 0.2 max 40.3	EPT: min 0.1 max 100
Macrofyten	1,083	5	min 12.8 max 66.9	
Diatomeeën	8,868	36	min 0.7 max 29.3	
Fytoplankton Schmidt-Kloiber & Hering (in prep.)	1,976	4	min 60.9 max 60.9	

Integrale stroomgebiedsmodellering

Integrated Catchment (INCA) model

Water- en stofstromen van land en water

INCA-P v2.e conceptual model – Processes and pathways

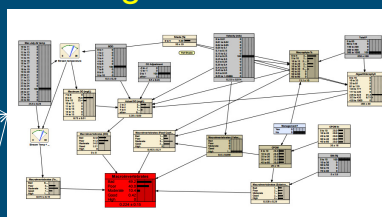
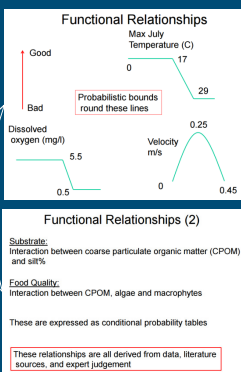

Integrale stroomgebiedsmodellering

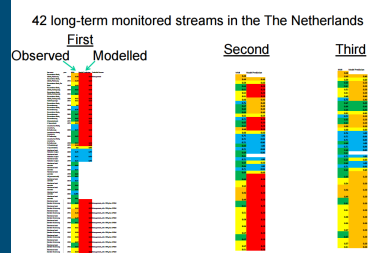
Bayesiaans Network voor laaglandbeken

Ecologische sleutelfactoren

- Immediate drivers:
- Stream temperature
  - Dissolved oxygen
  - Stream velocity
  - Food quality
  - Substrate quality

Testing

Socio-economische analyse

A transdisciplinary approach to the economic analysis of the WFD

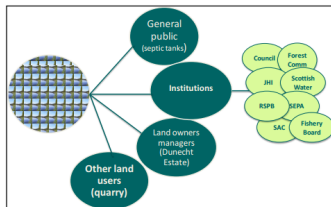
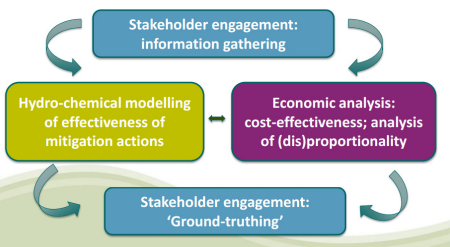

Figure 1. Mapping of stakeholders in the Leuchar Burn and Loch of Skeck and their relationships

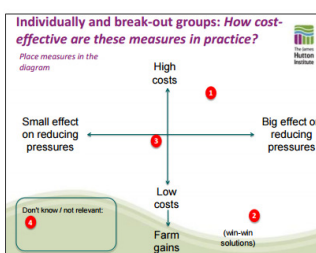

Figure 3 Device to gather stakeholders' views on costs and effectiveness of mitigation measures

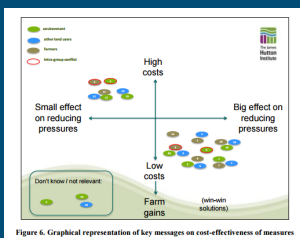

Figure 6. Graphical representation of key messages on cost-effectiveness of measures

Selecteer de 'beste' maaregelen

Klimaat adaptatie label

EU Database + Website

	adaptatie strategieën	maatregelen
Meren	11	40
Rivieren	15	51

www.climate-and-freshwater.info

Table 2. Climate change adaptation labels.

colour code	colour	number of climate induced pressures	explanation
	dark green	4-5 (+++)	win-win measure
	light green	2-3 (++)	win-win measure
	pale green	1 (+)	no regret measure
	yellow	0	
	red	-	regret measure

Top-10 maatregelen

- **Systeemanalyse**

Hydrologie

- Water vasthouden door infiltratie
- Water bergen door inundatie
- Water vertraagd afvoeren door wegverlenging

Morphologie

- Ontwikkel houtige beekbegeleidende zone
- Introduceer dood hout
- Verklein profiel (suppleer zand)

Chemie

- Zuiveren in de haarvaten (of minder toevoeren)
- Scheiden van waterstromen

Biologie

- Herintroductie soorten
- Pas onderhoud aan of stop daarmee

schaal

Piekafvoer:
max. 7 x basisafvoer

Droogval:
geen stagnatie

Morphologie:
1000 m houtwal
↓5°C

+ substraat
heterogeniteit

Chemie:
geen eutrofiering
O₂>6 mg/l

Biologie:
Actieve
herintroductie

